

Sekcia ochrany pred svetelným znečistením - Aktivity novozriadenej sekcie

Ing. Pavol Ďuriš, predseda sekcie SAS pri SAV

Vznik sekcie, vytýčenie cieľov na rok 2008

Na 2. zasadnutí Hlavného výboru SAS v Tatranskej Lomnici dňa 12. 3. 2008 bola schválená Sekcia ochrany pred svetelným znečistením v zložení: predseda P. Ďuriš, tajomník P. Zbončák a členovia R. Švihorík, M. Znášik a P. Rapavý.

Prvé pracovné stretnutie sekcie sa uskutočnilo 5. 4. 2008 v OKS Nitra. Účastníci P. Rapavý, P. Ďuriš, P. Zbončák a R. Švihorík, všetko tiež členovia SZAA, kde sa už niektoré iniciatívy uskutočnili, preberali ďalšie možnosti a aktivity.

Naším cieľom je vydanie osvetových materiálov určených jednak pre laickú verejnosť ako aj starostov miest a obcí, zapájanie sa do medzinárodných projektov, organizovanie prednášok o tejto problematike, popularizácia v tlači, rozhlase a televízii.

Pracovná skupina stanovila aktivity sekcie:

- Účasť na aktivitách sekcie v Medzinárodnom roku astronómie 2009 (projekt č. 6 Tmavá obloha) (Ďuriš, Rapavý)
- Vydanie jednoduchej skladačky zobrazujúcej komplexne problematiku svetelného znečistenia – formát A4 obojstranne, zložený na 1/3-ny (Rapavý, Zbončák)
- Vydanie plagátu s mapou svetelného znečistenia Slovenskej republiky. (Zbončák)
- Začleniť SR do medzinárodného projektu Globe At Night (Švihorík)
- Popularizačná činnosť formou prednášok určených pre odbornú aj širokú verejnosť (Ďuriš, Rapavý)
- Vyrobenie prototypu merača jas oblohy (Ďuriš)
- Registrácia domény a vytvorenie webu svetelneznecistenie.sk (Ďuriš, Rapavý)
- Vytvorenie diskusnej skupiny sekcie (fórum) (Ďuriš)

Aktivity sekcie v roku 2008, doména a web www.svetelneznecistenie.sk

7.4.2008 bola zaregistrovaná doména svetelneznecistenie.sk. Následne bolo vytvorené diskusné fórum forum@svetelneznecistenie.sk, ktoré doteraz slúži na vzájomnú koordináciu a komunikáciu členov sekcie. Podklady na budúci web www.svetelneznecistenie.sk boli postupne kompletované a samotný web bol spustený pre verejnosť do ostrej prevádzky koncom roku 2008.

Medzinárodný projekt: Globe at Night na Slovensku

V roku 2008 sme si dali za cieľ zapojiť Slovenskú republiku do medzinárodného projektu Globe at Night. Hoci je v súčasnosti do projektu zapojených 110 krajín celého sveta vrátane všetkých susedných štátov, Slovensko medzi nimi stále nie je. Napriek veľkým úsiliam veríme, že sa nám podarí doviest' rokovania k úspešnému koncu - podpísaniu dohody medzi Slovenskou republikou (ďalej SR) a predstaviteľmi projektu. Oslovili sme Ministerstvo školstva (ďalej MŠ) SR, ktoré sa však zatiaľ stavia k zaradeniu SR do programu GLOBE negatívne.

Stručná história nášho úsilia o zapojenie Slovenska do projektu GLOBE

V novembri 2007 Roman Švihorík individuálne podal žiadosť na MŠ o zaradenie SR do programu GLOBE, ale MŠ žiadosť zamietlo. Ministerstvu školstva bol 22. 5. 2008 opäť adresovaný list už pod hlavičkou sekcie. Od generálneho riaditeľa Sekcie regionálneho

školy MŠ SR prišiel v júli 2008 list, v ktorom ďakuje za ponuku na začlenenie základných a stredných škôl do programu GLOBE a oznamuje, že to postupujú na Sekciu medzinárodnej spolupráce. Sekcia medzinárodnej spolupráce opäť zamietla žiadosť a odporučila podať žiadosť na ministerstvo životného prostredia, hoci bilaterálne dohody

ZACHRÁŇME NOC!
Svietme si na cestu, nie na hviezdy!

Úvod Aktuálne O nás Mapa stránky

Vitajte!

“ Tisícročia bolo snahou človeka prekonať temnotu, považovanú za symbol nevedomosti, neistoty a nekálých úmyslov. Noc bola doménou zlych mocností, ktorých sa bolo treba vystríhať. Potom prišiel Edison a jeho žiarovka ožiarila svet. A 20. storočie sa so svojimi neónmi, žiarivkami, halogénmi a osvetlenými veľkomestami stalo skutočným storočím svetla. Ľudstvo konečne mohlo sláviť ďalší z veľkých triumfov. Ako v mnohých iných prípadoch, aj tu sa však ukázalo, že víťazstvo môže mať aj svoje tienisté stránky. Ako prví sa začali sťažovať astronómovia, pretože na presvetlenej nočnej oblohe sa strácali hviezdy... ”

Niektoré úseky kalifornských pláží sú každoročne dejiskom veľkolepej „šou“. Pod ochranou noci sa tu z nakladených vajčiek liahnu tisícky vodných korvtnáčiek. Okamžite po vliatnutí sa neomylne vďávajú smerom k vodnej

NAJNOVŠIE

- Fotografická súťaž - SVIEŤME SI NA
- CESTU.NIE NA HVIEZDY!
- Prednášky Hvezdárne v Rimavskej Sobote a
- členov Slovenského zväzu astronómov amatérov
- Plačát Svetelné znečistenie
- Leták: Mv potrebujeme
- tmu...a tma potrebuje našu pomoc
- Legislatíva a príklady vo svete

NAJCÍTANEJŠIE

- Súčasný stav a budúcnosť
- Čo je to svetelné znečistenie ?
- Ako sa šíri svetlo v atmosfére a prečo je

Stránka „www.svetelneznečistenie.sk“ venovanému problematike svetelného znečistenia

programu GLOBE naozaj podpisujú ministerstvá školstva, nakoľko sa jedná predovšetkým o program pre stredné školy. Odtiaľ nám prišiel ďalší list, adresovaný SAS pri SAV, v ktorom nám vysvetľujú prečo nie je možné sa do tejto spolupráce začleniť. Dôvodom je finančná náročnosť projektu. Bolo odporúčané rokovanie so Slovenskou agentúrou životného prostredia (SAŽP). MŠ tvrdí, že snaha o zapojenie do programu už bola pred niekoľkými rokmi a MŠ si dalo vypracovať finančnú analýzu z ktorej vyplynulo, že je to program finančne náročný.

Takže veci okolo programu GLOBE sa majú takto: Program GLOBE zastrešuje rôzne oblasti životného prostredia. Teda monitoruje čistotu vzduchu, vody, teploty vzduchu a vody, výskyt chorôb lesných drevín a mnohé ďalšie, vrátane našej oblasti, teda svetelného znečistenia oblohy (Globe at Night). Na tento monitoring sú potrebné isté metódy a metodické pomôcky a školený tím metodických poradcov. Monitoring subprogramu Globe at Night však nepotrebuje prakticky nič, okrem metodických poradcov, teda ľudí, ktorí sa tejto práci so školami budú venovať, budú ich viesť a budú monitoring zastrešovať. Aj keď pre "naš" program Globe at Night naozaj nie sú potrebné žiadne prostriedky, prístup k nemu je možné až po podpísaní účasti v celom programe GLOBE, a to si už isté finančné zdroje vyžaduje. Napríklad Česká republika má na program GLOBE rozpočet 1,5 mil. Kč (hradený aj zo sponzorských zdrojov), u nás by mohol byť nižší.

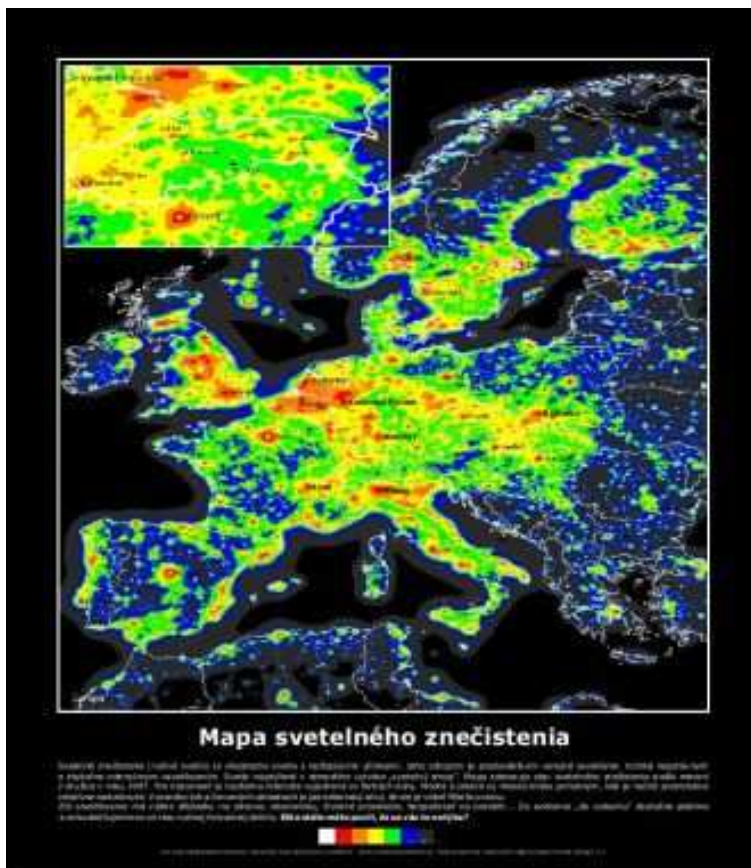
Následne sme vyhodnotili všetky nám dostupné informácie o programe GLOBE a zhodli sme sa na tom, že je potrebné čo najskôr dohodnúť stretnutie so SAŽP v Banskej Bystrici, konkrétne s riaditeľkou Centra programovania environmentálnych projektov a environmentálnej výchovy (CPEPaEV), pani Ing. Rajčanovou, s cieľom dohodnúť, aby program GLOBE zahrnuli do svojho rozpočtu na budúci rok a aby toto centrum vykonávalo funkciu koordinátora GLOBE pre SR. Ak bude toto dohodnuté, MŠ SR by už nemalo mať námietky proti podpísaniu bilaterálnej dohody medzi SR a USA. V ďalšom kroku môžeme (spolu s Centrom) začať spoluprácu s agentúrou v ČR (agentúra TEREZA).

Dňa 14.11.2008 prebehlo na SAŽP rokovanie za účasti členov sekcie (Švihorík, Rapavý, Zbončák) o možnosti zavedenia medzinárodného projektu GLOBE do našich škôl. Na stretnutí bol zo strany SAŽP prisľúbený kontakt so štátnym tajomníkom MŽP.

Popularizačná činnosť. Prednášky, tlačové správy, publikačná činnosť.

- 29.3.2008 Informácia o Hodine pre Zem, Aktuality STV a SRo (P. Rapavý)
- 12.6.2008, 5. zasadnutie Rady ZMOS (Združenie miest a obcí Slovenska) v Bratislave, prednáška: Prečo je potrebné chrániť sa pred svetelným znečistením určená pre starostov miest a obcí. (Đuriš)
- december 2008 článok Ohrozená tma pre učiteľský časopis Ďalekohľad, téma čísla Zdravé svetlo–Zdravá tma (P. Đuriš)
- december 2008 vydaný leták: My potrebujeme tmú...a tma potrebuje našu pomoc
- december 2008 vydaný plagát s mapou svetelného znečistenia Slovenskej republiky

Plagát: Mapa svetelného znečistenia



V rámci propagácie svetelného znečistenia sme vydali mapu svetelného znečistenia vo formáte A2 - plnofarebný plagát, na ktorom je mapa Európy a Slovenska s meraniami jasou oblohy z predchádzajúceho obdobia, spolu s krátkym vysvetlením problematiky svetelného znečistenia. Je to vizuálna pomôcka distribuovaná do škôl, astronomických krúžkov a hvezdární. Je zároveň k dispozícii na voľné stiahnutie na:

www.svetelneznečistenie.sk

v časti Materiály na stiahnutie. Autorom plagátu je Peter Zbončák. Plagát vydal Slovenský zväz astronómov amatérov vďaka finančnej podpore

Konta Orange, n. f.

Leták: My potrebujeme tmu...a tma potrebuje našu pomoc

My potrebujeme

TMU



... a tma potrebuje
našu pomoc



Slovenský zväz astronómov amatérov
www.svetelneznecistenie.sk

V rámci propagácie svetelného znečistenia sme vydali leták s názvom "My potrebujeme tmu...a tma potrebuje našu pomoc" vo formáte A4 - plnofarebný leták.

Jedná sa o informačný materiál, ktorý je distribuovaný do škôl, astronomických krúžkov a hvezdární. Je zároveň k dispozícii na voľné stiahnutie na www.svetelneznecistenie.sk v časti **Materiály na stiahnutie**.

Návrh a spracovanie: Peter Zbončák

Kresby: Zuzana Krempaská

Vydala: Miestna organizácia Slovenského zväzu astronómov amatérov v Rimavskej Sobote s finančným príspevkom Banskobystrického samosprávneho kraja.

Titulná strana letáku „My potrebujeme tmu...a tma potrebuje našu pomoc“.

Aktivity sekcie v roku 2009 (IYA)

Medzinárodný rok astronómie 2009: Projekt Tmavá obloha



životného prostredia.

Ochrana svetového dedičstva tmavej oblohy je jednou z prvoradých úloh pri popularizácii astronómie. Cieľom je pôsobiť na ľudí, aby nesvietili zbytočne v smere nočnej oblohy, ale tmavú oblohu ochraňovali a bojovali proti svetelnému znečisteniu. V tomto projekte IAU spolupracuje s americkým Národným Optickým Astronomickým Observatóriom (NOAO), Medzinárodnou asociáciou nočnej oblohy (IDA) a ďalšími národnými a medzinárodnými partnermi vo výchove verejnosti, týkajúcej sa tmavej nočnej oblohy a

V marci 2009 sa stal P. Ďuriš zástupcom Slovenska v celosvetovom organizačnom výbore projektu Tmavá obloha IYA.

30.1.2009 sa v Astronomickom ústave SAV v Tatranskej Lomnici uskutočnila tlačová konferencia o pripravovaných akciách na Slovensku. Projekt IYA TMAVÁ OBLOHA (Dark Skies Awareness) predstavil svojim príspevkom P. Rapavý.

Fotografická súťaž SVIEŤME SI NA CESTU, NIE NA HVIEZDY!

Táto súťaž je na Slovensku organizovaná v tomto roku po prvýkrát pri príležitosti Medzinárodného roka astronómie. Cieľom súťaže je predovšetkým osvetiť problematiku svetelného znečistenia, ktorého negatívny vplyv si ešte uvedomujeme len málo, no zasahuje do všetkých oblastí nášho života. Propagáciou správneho osvetľovania prispejeme k

zdravšiemu životnému štýlu, ochrane životného prostredia i šetreniu výdavkov za elektrickú energiu. Súťaž je určená pre všetkých fotografov. Okrem samotnej súťaže je naším cieľom získať aj čo najširší podkladový materiál, ktorý sa týka problematiky svetelného znečistenia. Fotografie budú použité pri ďalšej propagácii správneho osvetľovania i pranieovania tých, ktorí nám nesprávnymi svetidlami život znepríjemňujú. Boli stanovené nasledovné súťažné kategórie:

1. Ako nesvietiť - do tejto kategórie patria snímky, na ktorých je nevhodné osvetlenie domov, chodníkov, ciest, parkov, reklamných plôch... Môžu dokumentovať neúčelné plytvanie elektrickou energiou či nesprávne svetidlá, ktoré svietia aj tam kam nemajú.

2. Správne svetlo - v tejto kategórii majú byť snímky zachycujúce správne typy svetidiel a osvetlenia, snímky, ktoré dokumentujú, že sa svieti len skutočne tam, kde je to potrebné. Správne svetidlá sú šetrné k nočnému prostrediu, neobťažujú ľudí a nočné živočíchy.

3. Variácie svetla a tmy - táto kategória je úplne otvorená avšak z ústredným motívom, ktorý je správne a nesprávne osvetľovanie.

Sponzorom súťaže je TROMF Banská Bystrica, súťaže sa zúčastnilo 40 autorov.

Výstava o Svetelnom znečistení

Sekcia zabezpečila návrh a výrobu 3 posterov k putovnej výstave ČAS (P. Ďuriš)



Expozícia výstavy o svetelnom znečistení



Postery vyrobené našou sekciou

Dňa 7.3.2009 prebehla vernisáž výstavy „*Máme dost tmy?*“ spojená s oslavou životného jubilea L. Košinára v Dome kultúry v Sobotišti za účasti predstaviteľov Českej astronomickej spoločnosti Pavla Suchana, predsedu odbornej sekcie pre svetelné znečistenie ČAS.

Putovná výstava postupne navštívila Senicu, Sninu, HaP Prešov, HaP Žiar nad Hronom, Envirofilm 2009 Banská Bystrica, Martin, Rimavskú Sobotu (Hvezdáreň, Gymnázium), Michalovce a Humenné.

Návrh ochrannej / informačnej zóny na Slovensku: „Národný park Poloniny (UNESCO) / Bieszczadzki Park Narodowy“

Jedným z nosných programov projektu Karpatské nebo – Karpackie nebo je aj zachovanie tmavej nočnej oblohy, kde spolupracujeme na časti projektu venovanej svetelnému znečisteniu. Na úvodnej konferencii Karpatské nebo (8. - 10.10.) v Humennom, odznela aj prednáška P. Rapavého Tmavé nebo, ktorá sa stretla s mimoriadne kladným ohlasom, zvlášť u kolegov z Poľska. Počas konferencie sa uskutočnilo aj prvé rokovanie so zástupcami NP Poloniny, kde plánujeme vyhlásenie „parku tmavej oblohy“ a bol poskytnutý aj dlhší rozhovor pre Slovenský rozhlas.

Druhé rokovanie so zástupcami NP Poloniny prebehlo 20.11 na AO v Kolonickom sedle. Naše snahy sa opäť stretli s kladným ohlasom. Dohodli sme sa na ďalšej spolupráci. Nakoľko ochrana nočného prostredia pred negatívami nočného svietenia je v legislatíve SR podchytená veľmi slabo, bude nutné nájsť vhodný postup na podporu našich snáh.

Popularizačná činnosť – prednášky v roku 2009

25. 3. prednášky v CVČ Domino, Košice (Rapavý)
26. 3. prednáška pre verejnosť, HaP Prešov (Rapavý)
 - 2 4. prednáška Gymnázium Hnúšťa (Rapavý) v rámci IYA 100 hodín astronómie
 2. 4. prednáška Tisovec (Rapavý)) v rámci IYA 100 hodín astronómie
 3. 4. prednáška Gymnázium Revúca (Rapavý) v rámci IYA 100 hodín astronómie
18. 4. prednáška na seminári Kolofota (Rapavý)
19. 4. prednáška, Tvorivý učiteľ fyziky, Smolenice (Rapavý)
24. 4. prednáška seminár APVV Stará Lesná (Rapavý)
- 20.- 26.4. Týždeň ochrany hviezdneho neba - prednášky o svetelnom znečistení (Rapavý)
13. 5 XV. Medzinárodný festival filmov o životnom prostredí ENVIROFILM 2009, Zvolen, prednáška pre študentov spojená s besedou: Zachráňme noc (Ďuriš)
21. - 22. 5 prednášky o svetelnom znečistení, Murgašove dni, Lučenec (Rapavý)
21. 5 prednáška a vernisáž výstavy o svetelnom znečistení: HaP Žiar nad Hronom (Ďuriš)
13. 6. prednáška pre vybranú stredošk. mládež, Kysak (Rapavý)
 8. - 10. 10 prednáška na úvodnej konferencii "Karpatské nebo" v Humennom, rozhovor pre Slovenský rozhlas (Rapavý)
23. 9. prednáška pre CVČ Košice (Rapavý)
23. 9. prednáška pre verejnosť, STM Košice (Rapavý)
30. 9. prednáška, Detviensky seminár, Detva (Rapavý)
 2. 11. prednáška, Gymnázium Rim. Sobota v rámci Týždňa vedy a techniky (Rapavý)
20. 11 prednáška o svetelnom znečistení - Projekt Vesmír pre pokročilých - 1. Astropraktika, Astronomické observatórium na Kolonickom sedle (Ďuriš)
11. 12 prednáška o svetelnom znečistení - Projekt Vesmír pre pokročilých - 2. Astropraktika Astronomické observatórium na Kolonickom sedle (Ďuriš)

